

Ефективність виробничого фактору :

Прибуток та чистий прибуток показують лише чи ефективні виробничі фактори праці, капіталу та землі, але не наскільки вони ефективні.

Цей розділ відповідає на такі запитання:

- Наскільки високий рівень окупності капіталу?
- Наскільки високий рівень окупності робочої сили?
- Наскільки високий рівень окупності землі?

Для визначення ефективності виробничого фактору та для можливості порівняння альтернатив, різницю між виручкою і витратами називають однією одиницею коефіцієнта, при цьому не враховуються витрати факторів, які аналізуються:

- Євро на 100 Євро в середньому використаного капіталу; (=%)
- Євро за 1 робочу годину; (год)
- Євро на 1 га використаної землі.

Розрахунок окупності виробничого фактора може бути зроблено як для

- загальної кількості використаних факторів праця, капітал та земля (позичені та власні), та за
- власними факторами (сімейна робоча сила, власний капітал, власна земля).

У першому випадку витрати на запозичені фактори, а також на альтернативні витрати, не враховуються і поділяються на кількість використаних факторів. У другому випадку не враховуються лише альтернативні витрати власних факторів, і вони поділяються на кількість власних використаних факторів.

Розрахунок прибутковості фактора виглядає наступним чином:

Виручка (кількість продукції x ціна, субсидії),

- усі позиції витрат за винятком витрат факторів *)

= Окупність фактора на га

/Обсяг використаного фактору на га

= Окупність одиниці виробничого фактора

* Запозичені + власні або тільки власні

Тлумачення

Для того щоб можна було проаналізувати ефективність виробничого фактора на основі окупності, окупність фактора слід порівнювати з витратами фактору.

Окупність фактору рентабельна, якщо сума окупності вище витрат на використання фактора (або, як мінімум, дорівнює).

У прикладі розрахунку окупність використаного фактора нижча, ніж витрати фактора, тому використання фактора не вважається вигідним на тривалий термін. Що стосується власних факторів, це означає, що альтернативне використання може бути економічно прийнятним у довгостроковій перспективі.

<u>Фактор</u>		Вимір	Прибуток		Витрати
Капітал	Загальний капітал	%	2,5%	<	5,6%
	Власний капітал	%	0,8%	<	5%
Робоча сила	Загальна робоча сила	€/год	7,37	<	10,15
	Сімейна робоча сила	€/год	7	<	10
Земля	Загальна земля	€/га	201,69	<	235
	Власна земля	€/га	169,48	<	225

Враховані витрати для всього капіталу, всієї робочої сили і всієї землі є результатом середніх значень витрат позикових факторів та від альтернативних витрат власних факторів.

Довгострокова та короткострокова ефективність виробничого фактора

Оскільки розрахунок проводиться на основі загальних витрат (змінних та постійних витрат), всі результати слід розглядати як довгострокову ефективність використовуваних факторів. Аналогічно до покрокового підрахунку чистого прибутку у формі 2 можна також здійснити короткостроковий (що враховує лише змінні витрати з наявними постійними потужностями машин та будівель), розрахунок ефективності виробничого фактора. Розраховані таким чином показники добре підходять як критерій відносної економічної справедливості сільськогосподарських підприємств у рамках програмного планування фермерських господарств з наявними фіксованими потужностями.

Вставка пропущеного абзацу: Визначення ефективності короткострокових виробничих факторів з усіма розрахунками наведена у таблиці 5.

Щодо капіталу, як фактору, то слід зазначити, що при розрахунку короткострокової окупності капіталу враховуються лише вимоги до оборотних активів (на відміну від загального капіталу для розрахунку довгострокової окупності капіталу). Аналогічно, при обчисленні короткострокової ефективності використання робочої сили враховуються лише вимоги до робочого часу для виробництва (без урахування загальної робочої сили).

4.4 Порогові ціни

Аналіз рентабельності сільськогосподарських підприємств можна зробити також шляхом порівняння ціни товару з витратами на одиницю товару. Питомі витрати (середні витрати) обчислюються діленням витрат виробництва на кількість виробленої продукції.

Якщо витрати забезпечуються не тільки виробництвом однієї продукції, а й виробництвом побічної продукції, вартість побічної продукції повинна враховуватися при визначенні виробничих витрат з метою досягнення адекватної міри порівняння за ціною основного товару. Це ж правило також застосовується, якщо прямі платежі (як товарний вихід) включаються до валової продукції. Причину цього виправлення легко пояснити:

З вищенаведеного розрахунку видно, що (чистий) прибуток повинен бути принаймні рівним нулю для досягнення межі рентабельності.

Розрахунок чистого прибутку виглядає (спрощено) наступним чином